

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний  
університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

**до проведення практичних занять та організації самостійної з навчальної  
дисципліни**

**«ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЄВРОПИ ТА УКРАЇНИ»**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти  
галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні  
відносини» спеціальності С2 «Політологія».

Укладач: доктор політичних наук,  
професор, професор кафедри політичних  
наук і права Гедікова Н. П.

УДК 323+351.746.1(075.8):061.1(4:477)

*Рекомендовано до друку Вченою радою  
Південноукраїнського національного педагогічного університету  
імені К. Д. Ушинського (протокол 1 від 28 серпня 2025 року)*

**Рецензенти:**

**Кокорєв О. В.**, доктор політичних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і IT-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку (м. Одеса).

**Наумкіна С. М.**, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Гедікова Н. П. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Політика національної безпеки Європи та України» : для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С2 «Політологія» (ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії»). 2-ге вид., перероб. та доп. Одеса : Університет Ушинського. 2025. 65 с. (2,3 д.а.)

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної та індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Політика національної безпеки Європи та України» містять навчально-тематичний план практичних занять та самостійної роботи, питання для обговорювання до практичних занять, практичні завдання та питання для самостійного опрацювання певної частини курсу, вказівки щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, питання до самоконтролю, питання до заліку в обсязі повної структури курсу відповідно до програми, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю знань з поясненнями, список рекомендованих джерел інформації

## ЗМІСТ

|                                                                                                          |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ .....                                                                                 | 4  |
| РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ..... | 8  |
| РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ .....                    | 14 |
| Практичне заняття 1 .....                                                                                | 14 |
| Практичне заняття 2 .....                                                                                | 16 |
| Практичне заняття 3 .....                                                                                | 17 |
| Практичне заняття 4 .....                                                                                | 19 |
| Практичне заняття 5 .....                                                                                | 20 |
| Практичне заняття 6 .....                                                                                | 22 |
| Практичне заняття 7 .....                                                                                | 23 |
| Практичне заняття 8 .....                                                                                | 24 |
| Практичне заняття 9 .....                                                                                | 26 |
| Практичне заняття 10 .....                                                                               | 27 |
| Практичне заняття 11 .....                                                                               | 28 |
| Практичне заняття 12 .....                                                                               | 30 |
| РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ .....        | 33 |
| РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ .....                 | 41 |
| РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ .....                                                                       | 50 |
| РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ .....                                                                   | 60 |

## ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації укладені відповідно до ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С2 «Політологія». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітньо-наукового процесу в закладі вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Політика національної безпеки Європи та України» є обов'язковою дисципліною для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С2 «Політологія». Призначенням навчальної дисципліни є надання майбутнім фахівцям системних знань з теоретичних, організаційно-правових і інституційних засад розробки державної політики національної безпеки та механізмів її впровадження в Європі і Україні; реагуванню на загрози їх національним інтересам у євроінтеграційних процесах.

**Мета навчальної дисципліни:** опанування здобувачами вищої освіти сутності, завдань та інституційних механізмів реалізації політики національної безпеки Європи і України, визначення ролі міжнародних організацій у підтримці стабільності і безпеки на європейському і регіональному рівні та форм співробітництва із ними України.

Сформуванню мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

**Дозвіл на використання ШІ:** здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак

робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

**Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.** Мета: ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

### **Очікувані результати навчання дисципліни:**

#### **знати :**

- основний понятійно-категоріальний апарат з навчальної дисципліни;
- чинники формування та природу національних інтересів в політиці національної безпеки;
- пріоритети національних інтересів держав Європи та України згідно з національними доктринами;
- європейську стратегію безпеки;
- інституції ЄС та їх компетенції в сфері реалізації спільної зовнішньої політики і політики безпеки;
- мету, порядок формування, завдання та повноваження суб'єктів державної політики України у сферах національної безпеки і оборони;
- міжнародні безпекові та оборонні організації їх організаційну структуру, механізми і форми їх діяльності щодо збереження миру та міжнародної безпеки;
- основні напрямки співпраці України з міжнародними і регіональними організаціями у сфері безпеки;

#### **уміти:**

- аналізувати процеси формування та реалізації політики в сфері національної безпеки в умовах глобалізації та актуальних геополітичних викликів;
- визначати та критично осмислювати глобальні виклики національній безпеці;
- визначати критерії конфлікту національних інтересів в сфері безпеки та

оборони та механізми їх вирішення;

- описувати, аналізувати та критично оцінювати процес розвитку і стратегію політики європейської безпеки та формування політики безпеки ЄС;
- критично осмислювати підходи провідних європейських країн до забезпечення національної та європейської безпеки;
- аналізувати процес формування, функціонування та розвитку сучасних європейських безпекових інституційно-правових механізмів;
- аналізувати основи політики національної безпеки України та організаційно-правових засад щодо її реалізації у контексті досвіду інших країн та європейської інтеграції;
- визначати характер безпекової взаємодії та співробітництва України з ЄС та країнами-партнерами в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції;
- оцінювати роль окремих міжнародних безпекових та оборонних організацій у забезпеченні європейської безпеки та безпеки ЄС;
- визначати пріоритети співробітництва України з міжнародними і регіональними інституціями у сфері безпеки та визначати подальші перспективи;
- надавати пропозиції стосовно підвищення ефективності державної політики у сфері національної безпеки, враховуючи національні інтереси і умови глобалізації та сучасну систему забезпечення європейської безпеки і держав-членів ЄС;
- аналізувати актуальні проблеми та прогнозувати перспективні шляхи реалізації політики національної безпеки України в сучасних умовах європейської та євроатлантичної інтеграції.

**Здобувачі, які використовують ІІІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:**

- у передмові зазначити факт використання ІІІ у роботі;
- пояснити як саме ІІІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків);
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ІІІ і в яких аспектах вносено власні корективи.

**Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.** Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Політика національної безпеки Європи та України».

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси;
- у випадках, коли здобувач освіти бездумно використовує контент ШІ, не докладаючи зусиль для його аналізу, викладач не зараховує (оцінка 0) роботу, з дозволом повторного виконання завдання.

## РОЗДІЛ 1.

### МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

*Практичне заняття* – вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані студентами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, з нормативно-правовими актами, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, тісніше пов'язувати теорію з практикою, уміння самостійно та творчо формулювати свої думки в усній формі, висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Підготовку до практичного заняття рекомендується починати з моменту читання лекції з відповідної теми та здійснювати її в певній послідовності. У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенту спочатку рекомендується з'ясувати тему і питання практичного заняття. Заздалегідь підібрати, вивчити та законспектувати рекомендовану літературу, вивчити основні поняття проблеми, всебічно розглянути і усвідомити зміст питань, що виносяться на заняття. Корисно до кожного питання практичного заняття складати розгорнуті плани відповіді. Перевірку засвоєння своїх знань студенти здійснюють за допомогою питань і завдань для самоконтролю, наведені у окремому розділі.

В процесі підготовки до практичного заняття рекомендується систематично накопичувати матеріали засобів масової інформації, дані суміжних дисциплін і використовувати їх у виступі. Для відповідей на

практичних заняттях студентам рекомендується готувати дидактичні матеріали, використовувати дошку з крейдою, різні технічні засоби та технології (ПК, мультимедіа презентації та відеоматеріали, мережу Internet).

На практичному занятті студенти мають можливість виступати з будь-якого питання, при цьому можна зачитувати окремі висловлювання, цитати, цифри з конспектів. При обговоренні того чи іншого питання студент повинен чітко формулювати основні теоретичні положення теми, обґрунтовувати і доводити свої міркування і твердження, давати повну і стислу відповідь на поставлене запитання, робити висновки, доповнювати доповідача тощо.

В ході дискусії на занятті студент має можливість не лише розширити свої знання, але й перевірити, уточнити, закріпити те, що він вивчив під час самостійної роботи. Приймаючи участь у практичному занятті, доцільно під час виступів інших студентів робити відповідні помітки в конспекті щодо найбільш цікавих питань.

Плідна та активна робота на практичному занятті значно підвищує ефективність опанування матеріалу та в подальшому заощаджує час на його повторення. На практичних заняттях студенти вчаться застосовувати теоретичні знання для практичного проведення політологічних досліджень.

Усі форми проведення практичних занять передбачають дискусію зі сформульованих питань, з'ясування виділених термінів і понять, обговорення доповідей і виконаних практичних завдань.

### Теми практичних занять

| № теми | Назва теми<br>Форма заняття                                                                                         | Кількість годин |        |
|--------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------|
|        |                                                                                                                     | Денна           | Заочна |
| 1      | <i>Семінар</i> «Теоретичні засади політики безпеки на національному рівні. Глобальні виклики національній безпеці». | 2               |        |
| 2      | <i>Семінар</i> «Національні інтереси як об'єкт політики національної безпеки».                                      | 2               |        |
| 3      | <i>Дискусія</i> «Розвиток європейської безпеки та формування політики безпеки ЄС».                                  | 2               |        |
| 3      | <i>Дискусія</i> «Європейська стратегія безпеки. Підходи                                                             | 2               |        |

|   |                                                                                                                                                          |           |  |
|---|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|--|
|   | провідних європейських країн до забезпечення національної та європейської безпеки».                                                                      |           |  |
| 4 | <i>Семінар «Інституційно-правовий механізм ЄС у сфері безпеки і оборони».</i>                                                                            | 2         |  |
| 5 | <i>Семінар «Державна політика України у сферах національної безпеки і оборони».</i>                                                                      | 2         |  |
| 5 | <i>Семінар «Нормативно-правові акти та державні програми з питань політики національної безпеки в Україні».</i>                                          | 2         |  |
| 6 | <i>Круглий стіл «Безпекова взаємодія та співробітництво України з ЄС та країнами-партнерами в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції».</i> | 2         |  |
| 7 | <i>Дискусія «Міжнародні безпекові та оборонні організації (ООН, ОБСЄ, Рада Європи)».</i>                                                                 | 2         |  |
| 7 | <i>Дискусія «НАТО як суб'єкт міжнародної та регіональної безпеки».</i>                                                                                   | 2         |  |
| 8 | <i>Круглий стіл «Роль міжнародних організацій у забезпеченні європейської безпеки та безпеки ЄС».</i>                                                    | 2         |  |
| 8 | <i>Круглий стіл «Співпраця України з міжнародними і регіональними інституціями у сфері безпеки».</i>                                                     | 2         |  |
|   | <b>Усього:</b>                                                                                                                                           | <b>24</b> |  |

**Самостійна робота студента** – це активні форми індивідуальної і колективної діяльності, спрямовані на закріплення пройденого матеріалу, формування навичок аналітичної роботи та вміння на практиці реалізовувати отримані знання.

*Основними завданнями самостійної роботи є:*

- вироблення навичок ефективної самостійної пізнавальної діяльності з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу з навчальної дисципліни;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного студента;
- оволодіння культурою розумової праці, вмінням орієнтуватися у потоці наукової інформації, розвиток незалежності мислення, формування власного погляду на питання, що вивчаються;

– формування потреби до неперервної самоосвіти, самовдосконалення своїх знань, поширення кругообігу.

Самостійна робота студентів починається після вступної лекції, на якій викладач дає основні рекомендації щодо методики самостійного опанування курсом.

*Самостійна підготовка здійснюється у таких формах:*

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій;
- опрацювання підручників та посібників;
- опрацювання наукової літератури та першоджерел;
- самостійне вивчення питань до практичних занять на основі навчальної, монографічної, довідкової літератури, нормативно-правових актів, документів, матеріалів, періодичних видань, інформаційних баз даних тощо;
- підготовка завдань з самостійної роботи відповідно до заданого плану до кожної з тем навчальної дисципліни;
- підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- підготовка до аудиторної письмової роботи;
- підготовка до заліку;
- робота з пошуковими системами Інтернет.

*Загальні рекомендації до організації самостійної роботи:*

1. Уважно ознайомитись із розгорнутим змістом дисципліни, використовуючи конспект лекцій та відповідну літературу.
2. Знайти та визначити місце зазначених для самостійної роботи тем у загальній структурі курсу.
3. Уважно прочитати питання за кожною темою та знайти відповіді на них у рекомендованій літературі.
4. Законспектувати найважливіші теоретичні положення кожної теми.
5. У ході опрацювання теоретичного матеріалу визначити незрозумілі теоретичні виклади з метою подальшої консультації з викладачем.
6. Найбільш складні теоретичні положення рекомендується зазначити у

окремому конспекті з метою їх засвоєння та подальшої рекомендації з викладачем.

7. Вивчаючи матеріал, чітко відокремлювати його теоретичну та практичну частини.

8. Опрацьовуючи практичний матеріал, постійно звертати увагу на його значущість та перспективи подальшого втілення у життя.

9. Самостійну роботу виконувати систематично, за відповідним планом.

10. Завдання з самостійної роботи розглядатимуться під час проведення практичних занять.

Зміст самостійної роботи студента з дисципліни визначається робочою навчальною програмою, силабусом, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується навчально-методичними матеріалами, передбаченими робочою навчальною програмою дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, методичними рекомендаціями з проведення практичних занять; методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань тощо.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи й виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався під час аудиторних навчальних занять.

### Самостійна робота

| № з/п | Назва теми                                                                                         | Кількість годин |        | Форма контролю                          |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------|-----------------------------------------|
|       |                                                                                                    | денна           | заочна |                                         |
| 1     | Теоретичні засади політики безпеки на національному рівні. Глобальні виклики національній безпеці. | 6               |        | Індивідуальна, групова співбесіда, усне |
| 2     | Національні інтереси як об'єкт політики національної безпеки.                                      | 5               |        |                                         |
| 3     | Розвиток європейської безпеки та формування політики безпеки ЄС.                                   | 6               |        |                                         |

|   |                                                                                                                                    |           |  |                                                 |
|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|--|-------------------------------------------------|
| 3 | Європейська стратегія безпеки. Підходи провідних європейських країн до забезпечення національної та європейської безпеки.          | 6         |  | опитування, перевірка практичних завдань, залік |
| 4 | Інституційно-правовий механізм ЄС у сфері безпеки і оборони.                                                                       | 5         |  |                                                 |
| 5 | Державна політика України у сферах національної безпеки і оборони.                                                                 | 6         |  |                                                 |
| 5 | Нормативно-правові акти та державні програми з питань політики національної безпеки в Україні.                                     | 6         |  |                                                 |
| 6 | Безпекова взаємодія та співробітництво України з ЄС та країнами-партнерами в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції. | 6         |  |                                                 |
| 7 | Міжнародні безпекові та оборонні організації (ООН, ОБСЄ, Рада Європи).                                                             | 6         |  |                                                 |
| 7 | НАТО як суб'єкт міжнародної та регіональної безпеки.                                                                               | 6         |  |                                                 |
| 8 | Роль міжнародних організацій у забезпеченні європейської безпеки та безпеки ЄС.                                                    | 6         |  |                                                 |
| 8 | Співпраця України з міжнародними і регіональними інституціями у сфері безпеки.                                                     | 6         |  |                                                 |
|   | <b>Разом:</b>                                                                                                                      | <b>70</b> |  |                                                 |

**РОЗДІЛ 2.****ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ  
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ*****Змістовий модуль I. Політика безпеки на національному рівні***

**Тема 1. Теоретичні засади політики безпеки на національному рівні.  
Глобальні виклики національній безпеці.**

**Практичне заняття № 1. Семінар «Теоретичні засади політики  
безпеки на національному рівні. Глобальні виклики національній безпеці».**

*Основна мета семінарського заняття – опанування студентами навчальної дисципліни забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних її проблем, а також навчання студентів елементам творчого застосування отриманих знань на практиці.*

***Питання для обговорення:***

1. Поняття політики національної безпеки в сучасних дослідженнях.
2. Національна безпека: сутність, цілі, завдання та роль в суспільному житті.
3. Національна безпека та її співвідношення з регіональною та глобальною безпекою.
4. Сутність і складові концептуального підходу при розробці політики національної безпеки.
5. Підходи наукової школи «політичного реалізму» обґрунтування питання забезпечення національної безпеки.
6. Конструктивістський підхід як основа політики держав щодо забезпечення національної безпеки.
7. Вплив інститутів громадянського суспільства на політику національної безпеки.
8. Глобальні виклики сучасності: конфлікт цінностей та боротьба за ресурси, воєнні конфлікти XXI ст., російський експансіонізм, міжнародний тероризм, глобалізація криміналу та неконтрольована міграція, «Холодна війна

2.0» США-КНР, кліматичні зміни, економічні потрясіння та гуманітарні кризи, тощо.

9. Вплив сучасних глобальних викликів на вибір підходу при розробці безпекової складової державної політики.

10. Вплив міжнародного права на вибір підходу при розробці безпекової складової державної політики: теоретичний і практичний аспекти.

### ***Практичні завдання:***

**Завдання 1.** *Групова дискусія.* Проаналізуйте основні наукові підходи щодо визначення сутності поняття «політика національної безпеки». Яке, на ваш погляд, є найбільш вживаним.

**Завдання 2.** Визначте тенденції та характер впливу глобалізаційних процесів на політику безпеки держав.

**Завдання 3.** *Групова дискусія.* Назвіть основні причини конфліктів у сучасному світі.

### **Методика проведення семінару:**

Семінар проводиться у формі активного обговорення визначених питань, що сприяє глибшому аналізу та розумінню відповідної теми навчальної дисципліни.

Кожен учасник готує повідомлення з усіх питань семінару.

Виступи можуть бути у вигляді розповіді (інколи включають елементи лекції), ілюстрації та демонстрації. Після виступу студента розгортається бесіда, в якій беруть участь основний доповідач, викладач та всі інші присутні студенти, що сприяє формуванню колективного розуміння теми.

На семінарському занятті застосовувати дискусійний характер, а студенти матимуть змогу вести бесіду, вільно обмінюватись думками і формувати систему поглядів на те чи інше явище, процес, тощо.

Учасники самостійно формулюють висновки і узагальнення щодо теми, яка виноситься на семінар.

У кінці семінару проводиться рецензування завдань, активна дискусія з аналізу проведеної роботи та підбиття підсумків заняття.

***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Сутність та зміст основних концепцій міжнародної безпеки.
2. Сутність конструктивістського підходу до забезпечення національної безпеки.
3. Національна безпека як соціальне явище.
4. Регіональні та глобальні системи колективної безпеки.
5. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

**Тема 2. Національні інтереси як об'єкт політики національної безпеки.**

**Практичне заняття № 2. Семінар «Національні інтереси як об'єкт політики національної безпеки».**

***Питання для обговорення (теми презентацій-довідей):***

1. Національні інтереси як об'єкт політики національної безпеки: сутність, зміст та структура.
2. Основні чинники формування національних інтересів.
3. Суб'єктна складова національного інтересу.
4. Природа національного інтересу.
5. Проблеми визначення об'єктивного характеру національного інтересу.
6. Національні інтереси України та головні чинники їх формування.
7. Національна ідентичність як невід'ємний елемент національного інтересу і національної безпеки.
8. Сутність, закономірності та детермінанти формування геополітичних інтересів як складової національних інтересів, які безпосередньо пов'язані з геополітичними позиціями держави.
9. Конфлікти національних інтересів в сфері безпеки та оборони та механізми їх вирішення.

### ***Практичні завдання:***

**Завдання 1. Індивідуальна робота.** Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте пріоритети національних інтересів провідних держав Європи згідно з національними доктринами. Зробіть їх порівняльний аналіз.

**Завдання 2. Групова дискусія.** Визначте та охарактеризуйте стратегічні інтереси України у новій геополітичній ситуації.

**Завдання 3. Групова дискусія.** Захист національних інтересів України в контексті творення та реалізації світової системи безпеки.

### ***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Проблеми, пов'язані з визначенням множини національних інтересів.
2. Класифікація національних інтересів та їх ієрархія.
3. Підготувати презентації-доповіді розглянувши національні інтереси як об'єкт політики національної безпеки.
4. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.

## ***Змістовний модуль II. Організаційно-правові та інституційні засади розробки державної політики національної безпеки та механізми її впровадження в Європі та Україні***

**Тема 3. Розвиток і стратегія політики європейської безпеки та формування політики безпеки ЄС.**

**Практичне заняття № 3. Дискусія «Розвиток європейської безпеки та формування політики безпеки ЄС».**

### ***Питання для обговорення:***

1. Основні чинники формування загальної зовнішньої політики та політики безпеки на європейському континенті.
2. Основні етапи європейської інтеграції та динаміка політики безпеки. Питання безпеки в основних договорах.

3. Особливості становлення сучасної Спільної політики безпеки та оборони ЄС.

4. Етапи розвитку Спільної політики безпеки та оборони ЄС крізь призму основних нормативних документів.

5. Договір про ЄС і цілі системи забезпечення політики безпеки.

6. Маастрихтський договір в оновленому варіанті та нові системи забезпечення політики безпеки.

7. Проблеми зовнішньополітичної ідентичності ЄС.

### ***Практичні завдання:***

**Завдання 1.** Розкрийте сутність інтеграційних процесів та закономірності їх розвитку.

**Завдання 2.** Визначте міждержавний характер CFSP/CSDP.

**Завдання 3.** Охарактеризуйте місце ЄС у регіональній та світовій політиці.

### **Методика проведення дискусії:**

#### *Робота в групі:*

Проводяться у формі обговорення визначених питань.

Усі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації.

Обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників.

Учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.

У результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання.

Конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення.

Підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

#### *Основні правила дискусії:*

1. Всі відкрито висловлюють свої думки.

2. Обов'язкове обґрунтування власної позиції.

3. Потрібно поважати всі точки зору.
4. Слухайте інших не перебиваючи.
5. Не говоріть занадто довго та занадто часто.
6. Водночас говорить лише одна особа.
7. Дотримуйтесь позитивних ідей та стосунків.
8. Шанобливе ставлення до опонентів та їхніх поглядів.
9. Незгоди й конфлікти відносно ідей не повинні бути направлені на конкретну особу.

*Технологія проведення дискусії:*

«Метод ПРЕС» (PRES). Технологія навчає студентів виробляти й формулювати аргументи, висловлювати думки з дискусійного питання у виразній і стислій формі, переконувати інших.

***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Західноєвропейський Союз (ЗЄС, 1954 – 2011 рр.).
2. Інститут асоційованого членства.

**Практичне заняття № 4. Дискусія «Європейська стратегія безпеки. Підходи провідних європейських країн до забезпечення національної та європейської безпеки».**

***Питання для обговорення:***

1. Основні положення Європейської безпекової стратегії (2003 р., Рада ЄС).
2. Глобальна стратегія щодо зовнішньої політики і політики безпеки ЄС «Спільне бачення, спільна дія: сильніша Європа» (2016 р.).
3. Концепція багатонаціональних об'єднаних оперативно-тактичних сил (БООТС).
4. Європейська система безпеки і оборони (ESDI).
5. Проекти PESCO.
6. Стратегічний компас для безпеки та оборони для ЄС (2022 р.).
7. Принципи та характер формування державної політики з питань національної безпеки та оборони у державах-членах ЄС.

8. Стратегія політики національної безпеки Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Італії та інших держав: порівняльний аналіз.

9. Стратегія політики національної безпеки Польщі, Чехії, Хорватії, Болгарії, Румунії як нових членів ЄС: порівняльний аналіз.

### ***Практичні завдання:***

**Завдання 1.** Визначте та критично осмисліть принципи європейської політики безпеки.

**Завдання 2.** Оцініть ефективність миротворчих операцій ЄС.

**Завдання 3.** Назвіть та охарактеризуйте суспільно-політичні та історико-культурні витоки регіональних конфліктів у Європі та шляхи їх врегулювання.

**Завдання 4.** Охарактеризуйте сучасний стан відносин ЄС із США.

### ***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Безпекові функції ЄС.
2. Структура національної безпеки Франції та Федеративної Республіки Німеччини.
3. Політика Великої Британії щодо забезпечення національної та європейської безпеки.
4. Безпекова політика нейтральних країн Європи.

**Тема 4. Інституційно-правовий механізм ЄС у сфері безпеки і оборони.**

**Практичне заняття № 5. Семінар «Інституційно-правовий механізм ЄС у сфері безпеки і оборони».**

### ***Питання для обговорення:***

1. Європейська політика безпеки та оборони (ESDP) та сучасна Спільна політика безпеки та оборони ЄС, їх співвідношення.
2. Інституційний механізм спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС (СЗППБ).
3. Компетенція інститутів Євросоюзу в сфері реалізації СЗППБ.
4. Процедури ухвалення рішень та інших актів у сфері СЗППБ.

5. Повноваження Європейської служби зовнішньополітичної діяльності у сфері СЗППБ.
6. Основні напрямки співробітництва держав-членів ЄС в межах PESCO.
7. Система органів для ситуативного аналізу, планування та операційного керівництва.
8. Нові оборонні ініціативи ЄС.
9. Система інститутів політичного контролю і стратегічного управління ЄС.
10. Структури ЄСПЛ з реагування на кризи.
11. Розвиток цивільного надзору та контролю відповідно до нової Цивільної угоди CSDP (CSDP Civilian Agreement).
12. Основні перспективи і загрози спільній політиці безпеки і оборони ЄС на сучасному етапі.

### ***Практичні завдання:***

**Завдання 1.** *Групова бесіда.* Чи зможе ЄС себе захистити: програми європейської оборони.

**Завдання 2.** Визначте та схарактеризуйте проблеми боротьби з міжнародним тероризмом, наркотиками та нелегальною міграцією у сучасній європейській політиці.

**Завдання 3.** Визначте та обґрунтуйте перспективи розвитку європейської безпеки.

### ***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Щорічні зустрічі міністрів оборони щодо оборонних ініціатив ЄС (з 2022), очолювані Високим представником / Віце-президентом Комісії / Головою Європейського оборонного агентства.

2. Центр оборонних інновацій (Defense Innovation Center) в Європейському оборонному агентстві (European Defense Agency).

3. Набір інструментів кібердипломатії в ЄС (Cyber Diplomacy Toolbox).

4. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.

**Тема 5. Політика національної безпеки України.****Практичне заняття № 6. Семінар «Державна політика України у сферах національної безпеки і оборони».*****Питання для обговорення:***

1. Мета та завдання державної політики у сферах національної безпеки і оборони України.
2. Зміст основних правових принципів на яких ґрунтується державна політика у сферах національної безпеки і оборони України.
3. Основні чинники, які визначають особливості державної політики у сферах національної безпеки і оборони України.
4. Завдання та повноваження суб'єктів державної політики національної безпеки в Україні.
5. Особливості впливу на державну політику України у сферах національної безпеки й оборони інститутів громадянського суспільства.

***Практичні завдання:***

**Завдання 1.** Визначте пріоритети зовнішньої політики Україною після набуття нею незалежності.

**Завдання 2.** Розгляньте функції та завдання РНБО України у контексті досвіду інших країни.

**Завдання 3.** Зробіть аналіз рівня корупції та тінізації економіки держави в сучасній Україні та визначте рівень їх небезпеки.

***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Етапи становлення та розвитку сучасної державної політики у сферах національної безпеки і оборони України.
2. Роль аналітичних центрів при розробці та впровадженні державної політики національної безпеки.

**Тема 5. Політика національної безпеки України.****Практичне заняття № 7. Семінар «Нормативно-правові акти та державні програми з питань політики національної безпеки в Україні».**

*Підготовка до семінарського заняття повністю самостійна і передбачає попереднє ознайомлення здобувачів вищої освіти з нормативними документами згідно визначених планом семінарського заняття питаннями.*

***Питання для обговорення:***

1. Нормативне закріплення та зміст основних принципів, на яких ґрунтується державна політика у сферах національної безпеки і оборони України.
2. Завдання та пріоритети політики національної безпеки України в Конституції України та Законі України «Про національну безпеку України» (2018 р.).
3. Цілі та основні напрями державної політики України у сфері безпеки в Стратегії національної безпеки України.
4. Мета та функції Стратегії воєнної безпеки України.
5. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України.
6. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України.
7. Стратегія кібербезпеки України.
8. Національна розвідувальна програма.
9. Державні програми у сферах національної безпеки й оборони.

***Практичні завдання:***

**Завдання 1.** Розкрийте порядок розробки, затвердження та призначення Стратегії національної безпеки України.

**Завдання 2.** Визначте основні загрози національній безпеці України та шляхи їх усунення.

**Завдання 3. Робота в групах.** Побудуйте систему критеріїв оцінювання ефективності реалізації політики національної безпеки України.

***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Інтерпретація змісту поняття «національна безпека» в нормативно-

правових документах України.

2. Місце і роль концепцій, доктрин та стратегій у сферах національної безпеки.

3. Стратегічний оборонний бюлетень.

**Тема 6. Безпекова взаємодія та співробітництво України з ЄС та країнами-партнерами в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції.**

**Практичне заняття № 8. *Круглий стіл* «Безпекова взаємодія та співробітництво України з ЄС та країнами-партнерами в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції».**

***Питання для обговорення:***

1. Співробітництво України та ЄС в сфері безпеки. План дій «Україна - Європейський Союз» (2005 р.).

2. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.). Питання вступу України до ЄС.

3. Безпекове співробітництво України з державами-членами ЄС (на прикладі декількох країн).

4. Безпекове співробітництво України з країнами Центрально-Східної Європи та Південно-Східної Європи, які не входять до складу ЄС (на прикладі декількох країн).

5. Участь України в сучасний період її незалежності у врегулюванні конфліктів в Європі.

6. Безпекове співробітництво України з країнами Сходу, Азії та США і Великою Британією.

7. Геополітична безпека України в контексті євроатлантичної інтеграції.

8. Безпековий чинник і дипломатія України.

***Практичні завдання:***

**Завдання 1. *Групова бесіда.*** Які зміни відкрив для України статус кандидата ЄС?

**Завдання 2. Робота в парах.** Проаналізуйте з позиції сучасної реальності визначену З.Бжезинським у книзі «Велика шахівниця» роль України як геополітичного центру Європи для подальших трансформаційних змін у світовому просторі.

**Завдання 3. Групова бесіда.** З'ясуйте роль українського фактору в формуванні загальноєвропейської безпеки. Відповідь аргументуйте.

### **Методика проведення круглого столу:**

#### **1. Робота в малих групах (3-5 студентів):**

Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.

Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки, проводиться підбиття підсумків роботи в групах.

#### **2. Робота в групі:**

Дискусія щодо значення безпекової взаємодії та співробітництва України з ЄС та країнами-партнерами для європейської та євроатлантичної інтеграції нашої країни.

#### **Методика проведення обговорювання:**

1. Проводяться у формі обговорення визначених проблем.

2. Кожна група обирає представників, які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (довіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), після чого проводиться їх обговорення.

3. Обговорення в рамках круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, – лише до критичних виступів.

4. Обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників.

5. У результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання (виступи мають бути не більше 3-5 хв.).

6. Всі учасники мають рівні права й позиції і висловлюються в певному порядку.

7. За «круглим столом» немає керівників і підлеглих, лекторів і слухачів. Всіх присутніх вважають експертами з проблеми, яку обговорюють.

8. Підсумковий документ або висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Передумови підписання Угоди про асоціацію між ЄС та Україною.
2. Процес роззброєння України та його наслідки.
3. Угоди про співробітництво у сфері безпеки між Україною і країнами-партнерами за останні роки.

***Змістовий модуль 3. Роль міжнародних безпекових та оборонних організацій в формуванні та підтримці системи європейської безпеки та безпеки України***

**Тема 7. Міжнародні безпекові та оборонні організації.**

**Практичне заняття № 9. Дискусія «Міжнародні безпекові та оборонні організації (ООН, ОБСЄ, Рада Європи).»**

***Питання для обговорення:***

1. Міжнародні організації безпекового характеру та їх роль в забезпеченні глобальної, регіональної та субрегіональної безпеки.
2. Основні чинники, історія становлення та розвитку ООН.
3. ООН: функції, механізми і форми її діяльності щодо збереження миру в світі.
4. Повноваження органів ООН в системі міжнародної безпеки (Рада безпеки, Генеральна Асамблея, Міжнародний суд ООН).
5. Роль і функції ООН у сучасному світі: характер їх здійснення.
6. Структура та напрямки діяльності ОБСЄ.
7. Проблеми реорганізації ОБСЄ з боку НАТО.
8. Роль Ради Європи (РЄ) в системі міжнародної безпеки.

***Практичні завдання:***

**Завдання 1. Робота в парах.** Складіть таблицю у якій визначте переваги і недоліки міжнародних безпекових та оборонних організації (ООН, ОБСЄ, Рада Європи) в системі міжнародної та регіональної безпеки.

**Завдання 2.** Механізми ОБСЄ у гарантуванні європейської безпеки.

**Завдання 3.** Механізми Ради Європи у гарантуванні європейської безпеки.

***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Механізми та форми реалізації колективної безпеки у діяльності міжнародних організацій.
2. Функції Ради безпеки ООН.
3. Співробітництво ОБСЄ з іншими міжнародними організаціями.

**Тема 7. Міжнародні безпекові та оборонні організації.**

**Практичне заняття № 10. Дискусія «НАТО як суб'єкт міжнародної та регіональної безпеки».**

***Питання для обговорення:***

1. Організаційна структура, мета, завдання та принципи діяльності НАТО у галузі безпеки.
2. Стратегічна концепція НАТО (1991 р.).
3. Програма «Партнерство заради миру» Рамковий документ (1994 р.).
4. Основні чинники і характер «Холодної війни 2.0.» та її наслідки для НАТО.
5. Тенденції розширення НАТО на схід та позиція Росії і України.

***Практичні завдання:***

**Завдання 1.** Визначте місце і роль НАТО в формуванні нової структури євроатлантичної безпеки.

**Завдання 2.** З'ясуйте роль НАТО у формуванні європейської політики безпеки.

***Підсумкова контрольна робота.***

*Звертаю увагу! У завданнях під час написання контрольної роботи використання генеративного ШІ не допускається.*

***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Основні положення Північноатлантичного договору.
2. Трансатлантичне співробітництво, його роль у формуванні моделі розвитку стабільного світу.
3. Римський саміт НАТО.
4. Ядерна політика НАТО.

**Тема 8. Роль міжнародних організацій у забезпеченні європейської безпеки та безпеки ЄС і України.**

**Практичне заняття № 11. *Круглий стіл* «Роль міжнародних організацій у забезпеченні європейської безпеки та безпеки ЄС».**

***Питання для обговорення (теми презентацій-доповідей за вибором):***

1. Сучасний стан системи європейської безпеки.
2. Роль міжнародних організацій у забезпеченні європейської безпеки.
3. Співпраця ЄС і ООН. Сучасні пріоритети для співпраці.
4. Співпраця ЄС і АСЕАН.
5. Співпраця ЄС і НАТО.
6. Співпраця ЄС і ОБСЄ.
7. Сучасний стан безпеки в ЄС.
8. Особливості реалізації спільної політики безпеки та оборони ЄС на сучасному етапі.
9. Сучасні виклики та реагування на них в рамках спільної політики безпеки та оборони ЄС.
10. Роль ЄС у вирішенні регіональних конфліктів.

***Практичні завдання:***

**Завдання 1.** Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте роль

ЄС, НАТО, ЗЄС та ОБСЄ у процесі забезпечення регіональної безпеки в Європі. Зробіть їх порівняльний аналіз.

**Завдання 2.** Визначте та схарактеризуйте проблеми «м'якої безпеки» у сучасній європейській політиці та роль міжнародного співробітництва у її вирішенні.

**Завдання 3.** Визначити у засновницьких документах міжнародних організацій (ООН, ОБСЄ, НАТО) положення щодо забезпеченні європейської безпеки та безпеки ЄС.

### **Методика проведення круглого столу:**

#### *1. Робота в малих групах (3-5 студентів):*

Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.

Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки, проводиться підбиття підсумків роботи в групах.

#### *2. Робота в групі:*

Дискусія щодо визначення місця і ролі міжнародних організацій у підтримці миру і забезпеченні європейської безпеки та безпеки ЄС.

#### *Методика проведення обговорювання:*

1. Проводяться у формі обговорення визначених проблем.

2. Кожна група обирає представників, які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (довіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), після чого проводиться їх обговорення.

3. Обговорення в рамках круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, – лише до критичних виступів.

4. Обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників.

5. У результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання (виступи мають бути не більше 3-5 хв.).

6. Всі учасники мають рівні права й позиції і висловлюються в певному порядку.

7. За «круглим столом» немає керівників і підлеглих, лекторів і слухачів. Всіх присутніх вважають експертами з проблеми, яку обговорюють.

8. Підсумковий документ або висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

#### ***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Визначити у засновницьких документах міжнародних організацій (ООН, ОБСЄ, НАТО) положення щодо забезпеченні європейської безпеки та безпеки ЄС.

2. Формати «Рамштайн» та «Копенгаген».

**Тема 8. Роль міжнародних організацій у забезпеченні європейської безпеки та безпеки ЄС і України.**

**Практичне заняття № 12. *Круглий стіл* «Співпраця України з міжнародними і регіональними інституціями у сфері безпеки».**

#### ***Питання для обговорення:***

1. Статус України в ООН.
2. Членство України в Раді Безпеки ООН. Діяльність України в ООН.
3. Співробітництво України зі спеціалізованими установами ООН.
4. Проблеми ефективності діяльності ООН.
5. Співробітництво України з ЮНЕСКО, МАГАТЕ і СОТ.
6. Україна – ОБСЄ: здобутки та перспективи співпраці.
7. Україна у Раді Європи (РЄ).
8. Військовий конфлікт на території України і роль ОБСЄ, ООН, Ради Європи у врегулюванні конфлікту.
9. Співробітництво Україна-НАТО і питання вступу України до НАТО.
10. Стан відносин Україна-НАТО в контексті агресії РФ.
11. Участь та ініціативи України у регіональних організаціях (ОЧЕС, ГУАМ, ЦЄІ).

**Практичні завдання:**

**Завдання 1.** Визначте позицію України щодо реформування ООН.

**Завдання 2.** Проаналізуйте засади участі України в миротворчих місіях ООН і ОБСЄ.

**Завдання 3.** Визначте переваги для України членства в НАТО.

**Завдання 4.** *Групова бесіда.* Поміркуйте над питанням: «Чи варто Україні спробувати поновити свій ядерний статус? Чому?» Відповідь аргументуйте.

**Методика проведення круглого столу:**

*Формат:* Учасники спочатку висловлюються в певній послідовності, а потім переходять до вільної дискусії.

Ціллю такого круглого столу є виявлення спектру думок з поставленої проблеми; з різних точок зору обговорити суперечливі моменти, пов'язані з проблемою, винесеною на обговорення.

Виступи всіх учасників круглого столу мають характер опанування (кожний повинен висловлювати думку з приводу обговорюваного питання, а не з приводу думок інших учасників).

Всі учасники обговорення рівноправні і ніхто не має права диктувати свою волю і рішення.

*Учасники:* Студенти поділяються на групи, кожна з яких фокусується на конкретному питанні для обговорення і представляє його.

Цей етап передбачає розробку «домашніх заготовок» відповідей.

*Обговорення:* Кожна група готує коротку доповідь (до 10 хв.) і презентує її перед всіма учасниками.

Всі учасники круглого столу виступають в ролі опонентів і висловлюють особисту думку із винесеного на обговорення питання. Участь в дискусії – передбачає час у 3-5 хв.

*Заклучна частина:* Підведення завершальних підсумків модератором.

Вироблення пропозицій/рекомендацій або рішень.

Визначення спільних результатів заходу, що проводиться.

***Питання для самостійного опрацювання:***

1. Україна і європейська регіональна безпека.
2. Європейський суд з прав людини.
3. Еволюція співробітництва Україна – НАТО.
4. Місія військової допомоги на підтримку України (EUMAM Ukraine).

**РОЗДІЛ 3.****МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ  
ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ**

Навчальним планом передбачено виконання кожним студентом індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Практична реалізація такого принципу навчання пов'язана із використанням в навчальному процесі індивідуальних навчально-дослідних завдань.

ІНДЗ є видом позааудиторної самостійної роботи студента, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни.

Одним із найважливіших завдань вузівської підготовки є широке залучення студентів до наукових досліджень. Знання і уміння, необхідні для вироблення навиків навчально-дослідної роботи майбутні спеціалісти отримують впродовж всього періоду навчання.

Виконання ІНДЗ сприяє поглибленню і закріпленню теоретичних знань, отриманих студентами при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни, виробленню навичок написання і оформлення результатів наукових досліджень.

Індивідуальним навчально-дослідним завданням з навчальної дисципліни є доповідь з презентацією.

*Доповідь* – це документ, у якому викладається самостійно опрацьована певна проблема (тема, питання) за навчальними посібниками, спеціальною літературою та іншими джерелами, подаються висновки, пропозиції. Вона призначена для усного (публічного) читання та обговорення. Метою доповіді є формування у студентів вміння пов'язувати теорію з практикою, користуватися літературою, популярно викладати складні питання, триматися перед аудиторією. Робота над доповіддю спрямована на формування у студентів умінь викладати сутність певного питання, коментувати конкретну думку, подію, факт, дати їм авторську аналітичну оцінку.

Для наочної підтримки захисту доповіді створюється презентація.

*Презентація* – це представлення результатів самостійної роботи студента з опрацювання обраної теми. Мета презентації – набуття студентами навичок з аналізу власної роботи і публічного представлення результатів дослідження. Презентація дозволяє подати матеріал більш наглядно, індивідуально, з використанням елементів якісної графіки, відеоматеріалів, звуковим супроводом. Використання комп'ютерних презентацій сприяє розвитку наочнообразного мислення, стійкості уваги, образної пам'яті, уважності, спостережливості, стимулює продуктивні творчі функції мислення.

### **Тематика та вимоги до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання**

#### ***Рекомендовані теми ІНДЗ (за вибором)***

| № з/п | Тематика (за вибором)                                                                         | Кількість годин |        |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------|
|       |                                                                                               | Денна           | Заочна |
| 1     | Питання європейської ідентичності у сфері безпеки і оборони.                                  |                 |        |
| 2     | Конфлікти національних інтересів в сфері безпеки та оборони Європи та механізми їх вирішення. |                 |        |
| 3     | Внутрішні загрози національній безпеці України.                                               |                 |        |
| 4     | Зовнішні загрози національній безпеці України.                                                |                 |        |
| 5     | Зовнішні загрози національній безпеці Європейського Союзу.                                    |                 |        |

|    |                                                                                                    |           |  |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|--|
| 6  | Досвід провідних європейських країн в боротьбі з корупцією.                                        |           |  |
| 7  | Геополітична обстановка в сучасній Європі.                                                         |           |  |
| 8  | Динаміка змін у європейському безпековому середовищі під час війни в Україні.                      |           |  |
| 9  | Міжрелігійні та міжнаціональні відносини як чинник національної стабільності та державної безпеки. |           |  |
| 10 | Сучасна регіональна безпекова політика ЄС.                                                         |           |  |
| 12 | Європейська стратегія безпеки зі Стратегією національної безпеки США: порівняльний аналіз.         |           |  |
| 13 | Ядерна зброя та її роль в системі глобальної безпеки.                                              |           |  |
| 14 | Оцінка сучасної діяльності ООН в збереженні миру і міжнародної безпеки.                            |           |  |
| 15 | Перспективи системи європейської безпеки.                                                          |           |  |
| 16 | Результати та перспективи партнерства України з ЄС у безпековій сфері.                             |           |  |
| 17 | Роль України в системі безпеки Східної Європи.                                                     |           |  |
| 18 | Сценарії геополітичного майбутнього України.                                                       |           |  |
|    | <b>Разом</b>                                                                                       | <b>10</b> |  |

***При підготовці та написанні доповіді з презентацією рекомендується використовувати наступний досвід:***

1. Студент повинен уважно ознайомитися з рекомендованою тематикою доповіді, запропонованою в цій розробці, і вибрати тему. Можна запропонувати свою власну тему доповіді.

2. З'ясувати зміст обраної теми та цільову настанову, визначити і накреслити головні питання які підлягають розгляду, проконсультуватися з цього приводу у викладачів.

3. Підібрати матеріал, обдумати і структурувати доповідь, підібрати демонстраційно-наочний матеріал.

4. При необхідності скласти план особистої роботи. У плані визначити терміни написання презентації, редагування.

5. Підготувати список необхідної літератури з теми. У цій роботі доцільно користуватися каталогами бібліотек.

6. Провести пробну репетицію виступу, підготуватися до відповідей на

можливі запитання.

***Характеристика та вимоги до основних компонентів змісту роботи:***

При виконанні письмових індивідуально-дослідних завдань бажано дотримуватися відповідних вимог.

Структура індивідуального завдання включає такі основні елементи (орієнтовна):

- титульний аркуш;
- зміст дослідження;
- мета і предмет дослідження;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел (до 10 основних).

*Титульна сторінка* оформлюється за встановленим зразком (див. додаток А) та є першою сторінкою індивідуального завдання.

У *Вступі* необхідно відобразити суть та обґрунтування вибору теми, структуру її розгляду, здійснити перехід до основного судження. На цьому етапі важливо правильно сформулювати питання, на яке автор збирається знайти відповідь під час дослідження.

*Основна частина* передбачає розкриття обраної теми доповіді, де буде сформульовано судження, розкрито аргументацію та аналіз, використовуючи обґрунтування тез і роздумів, докази, факти і приклади на їх підтримку.

У *висновках* необхідно викласти основне судження, резюмувати аргументи на захист основного судження, показати особисті думки щодо висвітленої теми. Доповіді можуть включати в себе авторські рекомендації, пропозиції або інші мотиваційні елементи.

*Список використаних джерел* містить перелік літературних джерел, що використовуються при підготовці презентації. Список використаних джерел повинен бути з докладним зазначенням вихідних матеріалів. Крім електронних адрес потрібно вказувати і друковані видання. Бібліографічний опис списку

використаних джерел у ІНДЗ необхідно оформляти з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

### ***Правила оформлення презентації:***

Параметри сторінки:

- розмір слайдів має відповідати розміру екрана;
- орієнтація слайда – альбомна;
- нумерувати слайди слід арабськими цифрами без знаків номера, рисочок тощо (за необхідності);
- формат показу слайдів – «Демонстрація»;
- графічний і текстовий матеріали розміщуються на слайдах так, щоб ліворуч і праворуч від краю слайда залишалось чисте поле шириною не менше 0,5 см.

Використовується програма PowerPoint. Обсяг: 13-15 слайдів у вигляді файлу формату \*.ppt або \*.pptx.

Мова презентації – українська.

Додаткові вимоги до змісту презентації (за Д. Льюїсом):

- кожен слайд має відображати одну думку;
- текст має складатися з коротких слів та простих речень;
- рядок має містити 6 – 8 слів;
- всього на слайді має бути 6 – 8 рядків;
- загальна кількість слів не повинна перевищувати 50;
- дієслова мають бути в одній часовій формі;
- заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні ідеї слайда;
- у заголовках мають бути і великі, і малі літери (а не тільки великі);
- слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективної передачі даних;
- кількість блоків статистичних даних на одному слайді має бути не більше

чотирьох;

- підпис до ілюстрації розміщується під нею, а не над нею;
- усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

**При виконанні ІНДЗ необхідно дотримуватись наступних вимог:**

| № з/п | Критерії                            | Показники                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1     | Науковість, об'єктивність           | <p>Уміння поставити проблему, встановити її актуальність, сформулювати мету і завдання дослідження.</p> <p>Відображення основних термінів і фактичного матеріалу з теми дослідження.</p> <p>Знання існуючих способів і оригінальність власного вирішення проблеми, що досліджується.</p> <p>Уміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами.</p> <p>Повнота розкриття теми.</p> <p>Достовірність наданої інформації. Коректність змісту та фактів, наведених у ІНДЗ.</p> <p>Знання змісту виконаної роботи, вільне володіння інформацією з теми.</p> |
| 2     | Відповідність стандартам оформлення | <p>Знання і виконання вимог щодо оформлення змісту виконаної роботи (титульний лист, зміст, мета і предмет дослідження основна частина, висновки, список використаних джерел).</p> <p>Мовне оформлення та володіння стилем наукового викладу.</p> <p>У презентаціях: розміщення і комплектування об'єктів.</p> <p>Єдиний стиль слайдів.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 3     | Послідовність, системність          | <p>Уміння виокремити головне.</p> <p>Уміння подавати інформацію системно, логічно, послідовно, лаконічно та завершено.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 4     | Доступність                         | <p>Простота і ясність викладу.</p> <p>Уміння логічно, доказово подати інформацію.</p> <p>Уміння описувати хід виконання дослідження.</p> <p>Використання інформаційних джерел і посилання на них.</p> <p>Логічність висловлювання думок, уміння порівнювати,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

|   |                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |                                    | аналізувати.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 5 | Зв'язок з життям (практичність)    | Наявність рекомендацій щодо використання результатів дослідження.                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 6 | Свідомість, творчість і активність | Розуміння і аргументація актуальності теми.<br>Уміння оцінювати достовірність отриманих результатів, узагальнювати і робити висновки.<br>Виявлення власного ставлення до проблеми.<br>Творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу.<br>Уміння аргументовано захищати власну точку зору.<br>Уміння коректно, стисло, точно відповідати на запитання. |
| 7 | Наочність                          | Використання під час захисту ІНДЗ засобів унаочнення та якості їх виконання.<br>Відповідність ілюстрацій темі і результатам дослідження.<br>Схеми, графіки тощо, чіткі, доступні до сприйняття.<br>Використання інформаційних джерел і власних ілюстрацій (малюнків, фото, відео).                                                                                           |

### **Захист індивідуального навчально-дослідного завдання**

Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені протягом навчального семестру на одному з практичних занять з дисципліни «Політика національної безпеки Європи та України» або подані викладачу для перевірки. Під час усного виступу доповідь не повинена перебільшувати 7-10 хвилин, має бути чітко структурованою і доступно викладеною. Виступ та відповіді на запитання, зауваження й побажання повинні показати найвищий рівень теоретичної підготовки студента, його всебічну ерудицію та вміння доступно викласти основні результати проведеного дослідження.

Повторний захист індивідуального навчально-дослідного завдання з метою підвищення оцінки не дозволяється.

**Здобувач при виконанні ІНДЗ повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат**

*Академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

*Види академічного плагіату:*

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

За умови використання ІІІ, під час презентації практичних завдань, ІНДЗ, здобувач повинен надати короткий коментар: як саме він використовував ІІІ. Що вдалося, а що було неточним? Як він оцінює його допомогу?

## РОЗДІЛ 4.

### КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для навчальної дисципліни «Політика національної безпеки Європи та України» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

| Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, письмова робота) |      |       | ІНДЗ | Сума  |
|---------------------------------------------------------------------------|------|-------|------|-------|
| Теми                                                                      | Бали | Разом | 0–10 | 0–100 |
| Тема 1                                                                    | 0–7  | 0–90  |      |       |
| Тема 2                                                                    | 0–7  |       |      |       |
| Тема 3                                                                    | 0–14 |       |      |       |
| Тема 4                                                                    | 0–7  |       |      |       |
| Тема 5                                                                    | 0–14 |       |      |       |
| Тема 6                                                                    | 0–7  |       |      |       |
| Тема 7                                                                    | 0–14 |       |      |       |
| Тема 8                                                                    | 0–14 |       |      |       |
| Підсумкова контрольна робота                                              | 0–6  |       |      |       |

Відповіді на питання, передбачені планом практичного заняття, оцінюються до 3 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

Результати самостійної роботи студентів в межах кожного практичного заняття можуть бути оцінені до 4 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

У результаті на кожному із практичних занять незалежно від форми його проведення студент може отримати до 7 балів.

Як виконане завдання в межах самостійної роботи може бути зарахована участь в наукових заходах (конференціях, круглих столах, форумах), які корелюють із тематикою курсу та підтверджені відповідними сертифікатами, довідками тощо. Таке рішення ухвалюється викладачем після ознайомлення із

відповідним документом. Не може бути зарахована двічі один і той самий вид активності в межах однієї дисципліни.

Дисципліна передбачає контрольний захід у вигляді контрольної роботи, оцінюється до 6 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

**Питання до самоконтролю з дисципліни**  
**«Політика національної безпеки Європи та України»**

1. Дайте поняття політики національної безпеки.
2. Дайте поняття міжнародної та колективної безпеки.
3. Визначте роль політики національної безпеки в суспільному житті.
4. Розкрийте сутність та складові концептуального підходу при розробці політики національної безпеки.
5. Розкрийте сутність конструктивістського підходу до забезпечення національної безпеки.
6. Який вплив здійснюють інститути громадянського суспільства на політику національної безпеки?
7. Яким чином міжнародне право впливає на вибір підходу при розробці безпекової складової державної політики?
8. Яким чином глобалізаційні чинники впливають на вибір підходу при розробці безпекової складової державної політики?
9. Назвіть основні причини конфліктів у сучасному світі.
10. Надайте типологію та назвіть підходи щодо аналізу національних інтересів як об'єкту політики національної безпеки.
11. Назвіть підстави за яких національні інтереси виступають в якості об'єкта політики національної безпеки.
12. Визначте чинники формування національних інтересів.
13. Назвіть суб'єкт національного інтересу.
14. Визначте природу національного інтересу.

15. Розкрийте детермінанти формування геополітичних інтересів як складової національних інтересів.
16. Вкажіть причини конфліктів національних інтересів в сфері безпеки та оборони та механізми їх вирішення.
17. Чому криза культурної ідентичності є загрозою національній безпеці?
18. Розкрийте генезис системи європейської безпеки та формування політики безпеки ЄС.
19. Дайте загальну характеристику Європейської політики безпеки і оборони після введення в дію Лісабонського договору.
20. Розкрийте суть європейської колективної безпеки.
21. Розкрийте сутність інтеграційних процесів та закономірності їх розвитку.
22. Назвіть та охарактеризуйте етапи розвитку сучасної Спільної політики безпеки та оборони ЄС (CSDP).
23. Проаналізуйте процес розвитку Європейської політики безпеки і оборони після введення в дію Лісабонського договору.
24. Розкрийте сутність Європейської безпекової стратегії (2003 р., Рада ЄС).
25. Наведіть основні положення Глобальної стратегії щодо зовнішньої політики і політики безпеки ЄС «Спільне бачення, спільна дія: сильніша Європа» (2016 р.).
26. Чому ЄС вважають важливим гравцем в архітектурі європейської та глобальної безпеки?
27. Розгляньте підходи провідних європейських країн до забезпечення національної та європейської безпеки.
28. Проаналізуйте структуру національної безпеки Франції та Федеративної Республіки Німеччини.
29. Розкрийте сутність спільної зовнішньої політики і політики безпеки (СЗППБ) ЄС.
30. Назвіть інституційний механізм СЗППБ.
31. Визначте компетенцію інститутів Євросоюзу в сфері реалізації СЗППБ.
32. Назвіть процедури ухвалення рішень та інших актів у сфері СЗППБ.

33. Назвіть повноваження Європейської служби зовнішньополітичної діяльності.
34. Визначте основні напрямки співробітництва держав-членів ЄС в межах PESCO.
35. Назвіть нові оборонні ініціативи ЄС.
36. Визначте мету та завдання державної політики у сферах національної безпеки і оборони України.
37. Назвіть чинники, що визначають особливості державної політики у сферах національної безпеки і оборони України.
38. Які завдання покладаються на суб'єктів національної безпеки і оборони в Україні?
39. Розкрийте зміст пріоритетів державної політики у сферах національної безпеки і оборони України.
40. Визначте роль інститутів громадянського суспільства у формуванні державної політики України у сферах національної безпеки і оборони.
41. Назвіть вітчизняні нормативно-правові акти, що регулюють питання політики національної безпеки України.
42. Назвіть вітчизняні державні програми з питань політики національної безпеки в Україні.
43. З якою метою розробляють Державні програми у сферах національної безпеки і оборони та Державне оборонне замовлення?
44. Розкрийте зміст основних принципів на яких ґрунтується державна політика у сферах національної безпеки і оборони України.
45. Назвіть основні загрози національній безпеці України та шляхи їх усунення.
46. Визначте місце і роль України в системі європейської безпеки.
47. Визначте характер співробітництва України та ЄС в сфері безпеки.
48. Визначте характер безпекового співробітництва України з державами-членами ЄС
49. Політична та економічна співпраця України з країнами Європи.
50. Які має Україна інтереси та підходи до врегулювання конфліктів в Європі?

51. Визначте роль українського фактору в формуванні загальноєвропейської безпеки.
52. З якими країнами-партнерами Україна в останні роки підписала Угоди про співробітництво у сфері?
53. В чому полягає сутність багатосторонньої дипломатії як інструменту досягнення зовнішньополітичних цілей України?
54. Назвіть функції ООН у збереженні миру в світі.
55. Назвіть органів ООН в системі міжнародної безпеки.
56. Обґрунтуйте роль і функції ООН у сучасному світі.
57. Визначте структуру та напрямки діяльності ОБСЄ.
58. Визначте роль Ради Європи (РЄ) в системі міжнародної безпеки.
59. Дайте характеристику організаційної структури НАТО.
60. Визначте мету діяльності НАТО у галузі безпеки.
61. Поясніть принципи та механізми діяльності НАТО.
62. Назвіть та охарактеризуйте основні програми НАТО.
63. Визначте місце і роль НАТО в формуванні нової структури євроатлантичної безпеки.
64. Яку роль виконують міжнародні організації у забезпеченні європейської безпеки?
65. Визначте пріоритети сучасної співпраці між ЄС та ООН.
66. Визначте координати співпраці ЄС і АСЕАН, ЄС і ОБСЄ.
67. Наведіть приклади взаємодії ЄС НАТО з іншими організаціями у забезпеченні регіональної безпеки в Європі.
68. Назвіть регіональні конфлікти у Європі та шляхи їх вирішення.
69. Назвіть основні напрямки співпраці України з міжнародними і регіональними організаціями.
70. Назвіть здобутки та перспективи співпраці України з ОБСЄ.
71. Яку рольову участь приймає Україна в діяльності Організації з безпеки й співробітництва в Європі (ОБСЄ)?
72. Назвіть миротворчі місії ООН і ОБСЄ та участь в них України.

73. Назвіть основні засади співпраці НАТО та України.
74. Розкрийте зміст Плану дій Україна-НАТО.
75. Яким чином здійснюється співробітництво Україна-НАТО у військовій сфері?
76. Розкрийте суть питання безпеки визначене в Хартії Україна-НАТО (Мадридська хартія) 1997 року.
77. Визначте переваги для України членства в НАТО.
78. Яку участь приймає Україна у регіональних організаціях (ОЧЕС, ГУАМ, ЦЄІ)?

**Перелік питань, що виносяться на залік з дисципліни  
«Політика національної безпеки Європи та України»**

1. Визначення, сутність та її роль в суспільному житті політики національної безпеки.
2. Взаємозв'язок підходу щодо забезпечення національної безпеки та національних інтересів.
3. Вплив інститутів громадянського суспільства на політику національної безпеки.
4. Вплив глобалізаційних чинників на вибір підходу при розробці безпекової складової державної політики.
5. Стан міжнародного права як чинник вибору підходу при розробці безпекової складової державної політики.
6. Національні інтереси: історія формування, сутність, типологія, підходи щодо аналізу.
7. Пріоритети національних інтересів держав Європи згідно з національними доктринами.
8. Національні інтереси України. Головні чинники формування національних інтересів України.
9. Національна ідентичність як невід'ємний елемент національного інтересу.

10. Конфлікти національних інтересів в сфері безпеки та оборони та механізми їх вирішення.
11. Стратегічні інтереси України у новій геополітичній ситуації.
12. Генезис та розвиток системи європейської безпеки.
13. Етапи становлення сучасної Спільної політики безпеки та оборони ЄС.
14. Договір про ЄС і цілі СЗПБ.
15. Маастрихтський договір та нові інструменти СЗПБ: спільна позиція і спільні дії.
16. Проблеми зовнішньополітичної ідентичності ЄС.
17. Інститут асоційованого членства ЄС.
18. Місце ЄС у регіональній та світовій політиці.
19. Основні положення Європейської безпекової стратегії (2003 р., Рада ЄС) спрямовані на задоволення безпекових інтересів Союзу
20. Європейська система безпеки і оборони (ESDI). Проекти PESCO. Стратегічний компас для безпеки та оборони для ЄС (2022 р.).
21. Підходи провідних європейських країн до забезпечення національної та європейської безпеки.
22. Структура національної безпеки Франції та Федеративної Республіки Німеччини.
23. Миротворчі операції ЄС та їх ефективність.
24. Сучасна Спільна політика безпеки та оборони ЄС.
25. Повноваження Ради ЄС в сфері реалізації СЗППБ.
26. Повноваження Високого представника ЄС із зовнішніх зносин і політики безпеки в сфері реалізації СЗППБ.
27. Цілі та причини створення Постійного структурного співробітництва з питань безпеки і оборони (PESCO).
28. Система інститутів політичного контролю і стратегічного управління ЄС.
29. Перспективи розвитку європейської безпеки.
30. Мета, суб'єкти державної політики у сферах національної безпеки і оборони України.

31. Вплив на державну політику у сферах національної безпеки й оборони інститутів громадянського суспільства.
32. Пріоритети зовнішньої політики Україною після набуття нею незалежності.
33. Правові основи та принципи політики національної безпеки України.
34. Характеристика положень Стратегії національної безпеки України.
35. Стратегія воєнної безпеки України, її мета та функції.
36. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.). Питання вступу України до ЄС.
37. Безпекове співробітництво України з державами-членами ЄС.
38. Безпекове співробітництво України з країнами Центрально-Східної Європи та Південно-Східної Європи, які не входять до складу ЄС.
39. Інтереси та підходи України до врегулювання конфліктів в Європі.
40. Роль українського фактору в формуванні загальноєвропейської безпеки.
41. Безпекове співробітництво України з країнами Сходу, Азії та США і Великою Британією.
42. Процес роззброєння України та його наслідки. Будапештський меморандум та гарантії безпеки України: сучасні реалії.
43. Геополітична безпека України в контексті євроатлантичної інтеграції.
44. ООН як провідна глобальна організація забезпечення міжнародної безпеки: історія створення та розвиток.
45. Роль і функції ООН у сучасному світі.
46. Організації з безпеки і співробітництва у Європі (ОБСЄ) як складова сучасної архітектури європейської безпеки.
47. Співробітництво ОБСЄ з іншими міжнародними організаціями.
48. Організаційна структура, мета діяльності та завдання у галузі безпеки НАТО.
49. Принципи та механізми діяльності НАТО. Прийняття рішень. Врегулювання криз. Ядерна політика.
50. Нова роль НАТО у європейській політиці. Розширення НАТО на схід та позиція Росії і України.

51. Роль НАТО у формуванні європейської політики безпеки.
52. Співпраця ЄС і ООН. Новий спільний набір пріоритетів.
53. Взаємодія ЄС, НАТО та ОБСЄ з іншими організаціями у забезпеченні регіональної безпеки в Європі.
54. Регіональні конфлікти у Європі та шляхи їх вирішення.
55. ЄС і сучасний стан системи європейської безпеки. Реалізація спільної політики безпеки та оборони ЄС на сучасному етапі.
56. Членство та діяльність України в ООН.
57. Проблеми ефективності діяльності ООН.
58. Рольова участь України в діяльності Організації з безпеки й співробітництва в Європі.
59. Військовий конфлікт на території України. Роль ОБСЄ, ООН, Ради Європи у врегулюванні конфлікту.
60. Еволюція співробітництва Україна - НАТО.
61. Подальший розвиток безпеки України через призму євроатлантичної інтеграції. Питання вступу України до НАТО.
62. Участь та ініціативи України у регіональних організаціях (ОЧЕС, ГУАМ, ЦЄІ).

## РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

### Критерії оцінювання за різними видами роботи

| Вид роботи                  | бали    | Критерії                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------|---------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Практичні заняття           | 0 балів | Здобувач не володіє навчальним матеріалом, не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або здобувач відмовляється від відповіді чи відсутній.                                                                                                                                                                                                                              |
|                             | 1 бал   | Здобувач виявляє суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому принципові помилки.                                                                                                                   |
|                             | 2 бали  | Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконане завдання у цілому відповідає вимогам, хоча має незначні огріхи. |
|                             | 3 бали  | Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок при його виконанні. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.                                                                                                          |
| Самостійна робота здобувача | 0 балів | Завдання не виконано.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|                             | 1 бал   | Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.                                                                                                                                                                                                 |

|                              |           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                              | 2 бали    | Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача. |
|                              | 3 бали    | Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.        |
|                              | 4 бали    | Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без помилок виконує та аналізує практичні завдання.                         |
| Підсумкова контрольна робота | 0 балів   | Відповіді на запитання неправильні або відсутні.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                              | 1 бал     | Здобувач не менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – не достатній рівень знань.                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|                              | 2 бали    | Здобувач не менше ніж на 50% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань.                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|                              | 3 бали    | Здобувач на 51% - 70% завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань.                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                              | 4 бали    | Здобувач на 71% - 90% завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань.                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|                              | 5-6 балів | Здобувач на 91% - 100% завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань.                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

|                                                                                           |         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь з презентацією (з використанням ІІІ) | 0 балів | Не зараховуються доповідь і презентації, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернета; проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання; завдання не виконано. Автор(ка) не в змозі презентувати матеріал в аудиторії.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                                                           | 1 бал   | Зміст доповіді не відповідає плану, інформація не точна або пропущена, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, відсутні висновки та узагальнення і внутрішня логічна послідовність. Доповідь не є результатом творчої праці. Проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання. Доповідь не відображає зміст роботи, автор(ка) не володіє предметом дослідження. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ІІІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація повністю не відповідає вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту, багато її частин не має відношення до теми дослідження. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. За змістом і структурою доповідь і презентація не відповідають вимогам і фаху. Оформлення і мова суттєво не відповідають академічним стандартам. Не вказано, які частини були створені за допомогою ІІІ. Не надано опис процесу взаємодії з генеративним ІІІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. Оформлення тексту доповіді і презентації має суттєві недоліки. Або презентація відсутня. Автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії. |

|  |           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | 2-3 бали  | <p>Доповідь не дуже якісна, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Автором(кою) представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без аргументації, висновки є нелогічними і необґрунтованими, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого III тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Надано фрагментарний опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. У виконанні презентації наявні суттєві недоліки і є окремі недоліки у її оформленні. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження. Презентація погано організована, без творчих знахідок, багато необхідних елементів пропущені. В ній не визначені ключові положення, інформація не точна, на більшість запитань не можливо знайти відповідь. За змістом і структурою презентація не відповідає вимогам, відсутня логіка. Оформлення і мова мають суттєві недоліки щодо відповідності академічним стандартам. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії, відповіді на запитання фрагментарні, або відсутні.</p> |
|  | 4-5 балів | <p>Доповідь задовільна, загалом відповідає вимогам, теоретичний аналіз містить неточності, змістовний матеріал представлений схематично, проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів, наявні ознаки компіляції, відсутні узагальнення. Порушена логіка представленого матеріалу. Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими. Власна</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

|           |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           |  | думка не достатньо аргументована фактами, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Частково продемонстровано теоретичний аналіз згенерованого ІІІ тексту, але не представлено навички його редагування, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Наочні матеріали представлені в презентації мають фрагментований характер й не відображають зміст передбачуваного дослідження. За змістом і структурою доповідь і презентація є логічні й фахові, але частково не відповідають вимогам. Оформлення і мова частково не відповідають академічним стандартам. Не завжди вказано, які частини були створені за допомогою ІІІ. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.                                                                                                                                                         |
| 6-7 балів |  | Доповідь якісна із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми. Представлено власну точку зору при розкритті проблеми. Проблема розкрита з використанням сучасного аналітичного і методологічного інструментарію, основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти, є творчий підхід. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція автора(ки) і наукові/навчальні тексти формально узгоджені, зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські висновки, посилання на першоджерела. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Проведено інтерпретаційний аналіз і редагування згенерованого ІІІ тексту, застосовано критичне мислення, але не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація виконана з |

|  |           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |           | дотриманням академічних вимог. У цілому, за змістом і структурою доповідь і презентація відповідають вимогам, логічні, фахові. Оформлення і мова відповідають академічним стандартам. Наявні вказівки, які частини були створені за допомогою ШІ. Автор(ка) впевнено презентує матеріал в аудиторії, але губиться у відповідях на питання від аудиторії.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|  | 8-9 балів | Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами, в логічній послідовності проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, формулювати висновки за темою дослідження. Представлено власну точку зору (позицію, ставлення) при розкритті проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована фактами, є творчий підхід. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Презентація виконана самостійно і відповідає встановленим академічним вимогам, тема розкрита, усі її частини містять важливі твердження за темою дослідження, відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок мислення високого рівня, привертає увагу аудиторії, але має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження, мають місце окремі недоліки непринципового характеру у виконанні презентації та її оформленні. Автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії, але подекуди може припускатися незначних помилок. Доповідь і презентація підготовлені без використання ШІ, але його застосування було здійснено для |

|  |          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |          | пошуку джерел, що містять позиції та думки вчених про напрями та способи вирішення поставленого завдання (з обов'язковим посиланням на відповідні джерела).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|  | 10 балів | Подана у доповіді інформація чітка і зрозуміла. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Відображена світоглядна позиція автора(ки), його/її погляд на сутність проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на реальні факти, узагальнення і висновки дозволяють чітко визначити авторську позицію. Доповідь логічна, повна, стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані. Презентація виконана самостійно і відповідає змісту темі дослідження; хід дослідження представлений чітко, структуровано і логічно; тему розкрито повно й різнобічно; дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи й орфографічного стандарту. У презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Малюнки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю. Доповідь і презентація підготовлені без використання ІІІ. |

### Критерії оцінювання за всіма видами контролю

| Сума балів           | Критерії оцінки                                                                                                            |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Відмінно<br>(90-100) | Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й |

|                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| А)                      | обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою та аргументованістю. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань. |
| Добре<br>(82-89 В)      | Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом політики національної безпеки в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, аргументовано висловлює свої думки, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але припускається несуттєвих помилок; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.                                           |
| Добре<br>(74-81 С)      | Здобувач добре володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення політики національної безпеки Європи та України, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Не завжди виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, але не логікою та аргументованістю. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.                                                                                   |
| Задовільно<br>(64-73 D) | Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, передбаченим робочою програмою дисципліни. Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                         | значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Задовільно<br>(60-63 E) | Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі, передбачений програмою навчальної дисципліни. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок. |
| Незадовільно (35-59 FX) | Здобувач недостатньо володіє початковим матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу), знання фрагментарні, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Здобувач демонструє недостатній рівень сформованості знань і вмінь по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.                                       |
| Незадовільно (0-34 F)   | Здобувач не володіє навчальним матеріалом передбачений програмою навчальної дисципліни, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано. Здобувач демонструє повну не сформованість знань і вмінь по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу.                                                                                                                                                        |

**Шкала оцінювання за всіма видами контролю (залік):**

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка ECTS | Оцінка за національною шкалою                              |
|----------------------------------------------|-------------|------------------------------------------------------------|
| 90–100                                       | A           | зараховано                                                 |
| 82–89                                        | B           | зараховано                                                 |
| 74–81                                        | C           |                                                            |
| 64–73                                        | D           | зараховано                                                 |
| 60–63                                        | E           |                                                            |
| 35–59                                        | FX          | незараховано з можливістю повторного складання             |
| 0–34                                         | F           | незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни |

## РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

### Основна література

1. Боднарчук О. Г., Боднарчук О. І., Глух М. В., Гарбінська-Руденко А. В. Правове регулювання національної безпеки : навч. посіб. Ірпінь, 2024. 202 с. URL: <https://dpu.edu.ua/images/Documents/NAUKA/Naukova%20biblioteka/Navcalno%20metodicna%20literatura/N/Pravove%20reguluvanna%20nacionalnoi%20bezpeki.pdf>
2. Гільченко О. Л., Світлакова М. А., Булик М. В. Зовнішня політика країн Європи : навч. посіб. Частина 1. Маріуполь : МДУ, 2021. 156 с.
3. Ситник Г. П., Неліпа Д. В., Орел М. Г. Зовнішня політика та національна безпека : навч. посіб. ; за ред. Г. П. Ситника. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2022. 208 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/a7496467-1363-464c-93b9-8901f4f369aa.pdf>
4. Ситник Г. П., Орел М. Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / за ред. Г. П. Ситника. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/7148e643-1410-42f1-a6b6-f4cf15aeb638.pdf>
5. Стійкість до небезпечових викликів: український та європейський контекст : навч. посіб. / О.В.Князева, М.М.Іжа, К.О.Дядюра, Т.І.Пахомова, К.О. Домашевська. Одеса : НУ «Одеська політехніка», 2025. 175 с. URL: [https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/node\\_int\\_progs/navchalnyy\\_posibnyk\\_2025\\_proyekt\\_no\\_101175025\\_-\\_euresissecur.pdf](https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/node_int_progs/navchalnyy_posibnyk_2025_proyekt_no_101175025_-_euresissecur.pdf)

### Допоміжна

1. Аналіз загроз національній безпеці у сфері внутрішньої політики (експертне опитування). Київ : НІСД, 2023. 32 с. URL: [https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/ad\\_analiz-zagroz\\_14072023.pdf](https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/ad_analiz-zagroz_14072023.pdf)

2. Гедікова Н. П. Державна політика у сфері національної безпеки України: актуальні проблеми та шляхи їх розв'язання. *Politicus*. 2025. № 43.
3. Гедікова Н. П. Новий світовий порядок і роль у ньому України. *Politicus*. 2023. № 4. С. 31–36. URL: [http://politicus.od.ua/4\\_2023/5.pdf](http://politicus.od.ua/4_2023/5.pdf)
4. Герасимчук Т. Ф. Солідарність Європейського Союзу з Україною у протидії російській збройній агресії : безпековий чинник. *Регіональні студії*. 2023. №32. С. 91–102.
5. Зовнішня політика та національна безпека України: документи і матеріали 2014-2022 рр. : навч. посіб.-хрестом. / уклад. і коментар: І.В. Артьомов. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2023. 380 с.
6. Концептуальні засади національної стійкості та державна політика врегулювання воєнно-політичних конфліктів : колективна монографія / за заг. ред. Г.П. Ситника; ТОВ «Академпрес». Київ, 2024. 358 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/391/files/221d1a94-527f-475a-9005-2c66fc64f84e.pdf>
7. Процес вступу України до ЄС у контексті регіонального та місцевого розвитку. Аналітичний документ. / Ред кол.: А. Хорват, О. Калініна, М. Хааг та ін. Київ, 2023. 57 с.
8. Рабенчук О. Формування інституту національної безпеки: європейський досвід. *Публічне управління і право: історія, теорія, практика* : зб. наук. пр. 2024. Вип. 4. С. 75-82. URL: <https://doi.org/10.31652/2786-6068-2024-4-74-81>
9. Ситник Г. П., Орел М. Г. Публічне управління у сфері національної безпеки : підручник / за ред. Г. П. Ситника. Київ : ВПЦ "Київ-ський університет", 2022. 464 с.
10. Blumenau B. Breaking with convention? Zeitenwende and the traditional pillars of German foreign policy. *International Affairs*, Vol. 98, Issue 6, 2022, P. 1895–1913, <https://doi.org/10.1093/ia/iia166>
11. Hedikova N. P. Peculiarities and directions of the world political and ideological doctrines' evolution in modern conditions. *The role of social sciences in Ukraine*

*and the world: milestones and outlook* : collective monograph / O. Boryslavska, D. Kislov, V. Liakh, N. Nesprava, etc. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2020 P. 178–193.

12. Joint security commitments between the European Union and Ukraine, The Diplomatic Service of the European Union. 2024. URL: [https://www.eeas.europa.eu/eeas/joint-security-commitments-between-european-union-and-ukraine\\_en#top](https://www.eeas.europa.eu/eeas/joint-security-commitments-between-european-union-and-ukraine_en#top)
13. NATO. NATO 2030: United for a New Era. Analysis and Recommendations of the Reflection Group Appointed by the NATO Secretary General. Brussels: NATO Publishing, 2022. 72 p.
14. Simón, L. The Ukraine War and the Future of the European Union's Security and Defense Policy. *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*. 2023. URL: <https://www.csis.org/analysis/ukraine-war-and-future-european-unions-security-and-defense-policy>
15. US National Security Strategy. October 2022. Washington: White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>

### **Нормативні документи**

1. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 01.08.1975 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_055#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055#Text)
2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Північноатлантичний договір від 04.04.1949 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950\\_008#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008#Text)
4. Про запровадження національної системи стійкості : Указ Президента України від 27.09.2021 р. №479/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181>
5. Про національну безпеку України : Закон України від 2018 р. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
6. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р. URL:

[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_010#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text)

7. Статут Ради Європи від 05.05.1949 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_001#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001#Text)
8. Стратегія воєнної безпеки України : Указ Президента від 25.03.2021 р. №121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015#n8>
9. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – Безпека країни». Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
10. Угода про асоціацію між Україною та ЄС : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1678-18/paran2#n2>

### Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету Ушинського. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>
2. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>.
3. Європейський Союз (European Union). URL: <http://europa.eu/>
4. Інститут Євро-Атлантичного співробітництва. URL: <http://www.ieac.org.ua>
5. Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. URL: <http://www.iweir.org.ua.5>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Одеська національна наукова бібліотека. URL : <http://odnb.odessa.ua/>
8. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org>
9. Організація Об'єднаних Націй. URL: <http://www.un.org>
10. Організація Північноатлантичного договору - НАТО (North Atlantic Treaty Organization - NATO). URL: <http://www.nato.int/cps/uk/natohq/index.htm>
11. Представництво ЄС в Україні. URL: [http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index\\_uk.htm](http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm)
12. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua/>.
13. Рада національної безпеки і оборони України. URL: [www.rainbow.gov.ua](http://www.rainbow.gov.ua)

14. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL: <http://www.uceps.org>
15. Український центр політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua>
16. International Relations Center. URL: <http://www.fpif.org>.
17. Brookings Institution. URL: <http://www.brookings.edu>
18. Foreign Policy Association. URL: <http://www.fpa.org>
19. International Institute for Strategic Studies. URL: <http://www.iiss.org>

*Навчально-методичне видання*

**Гедікова Наталя Пилипівна**

**Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Політика національної безпеки Європи та України» : для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» спеціальності С2 «Політологія» (ОПП «Політологія. Українські та європейські політичні студії»).**